

LETO
3

TOVARNIŠKI

JESENICE-
FUŽINE

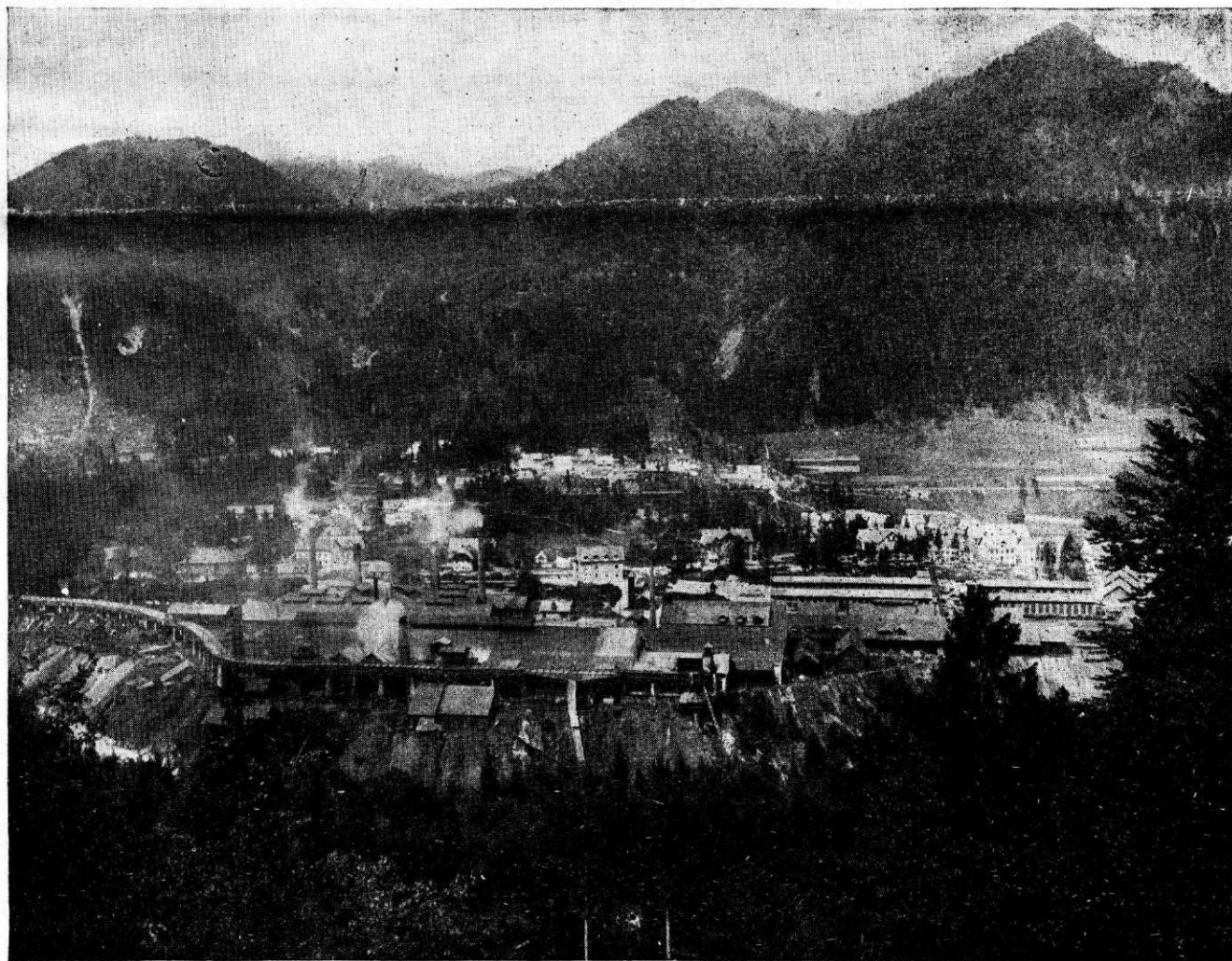
VESTNIK

KRANJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

SREČNO!

Jesenice okrog leta 1900.

*Da bi rasel ta kraj slovenske zemlje v delu, v blagostanju,
v korist ljudstva in države. Da bi bilo srečno novo leto!*

Praznik najstarejših železarjev

Dne 19. decembra preteklega leta je bila v tovarniški kazini prirejena lepa in pomembna slovesnost. Že v tretjič smo praznovali naš ponosni praznik jubilarov — 40 letnikov kovinarskega dela. Z letošnjimi slavlenci se je število železarskih veteranov povečalo nad 100, kar izpričuje močno železarsko tradicijo in kar predvsem izpričuje zdrav gorenjski kovinarski rod. Kje je še kaka tvornica na zemlji, kjer imajo nad sto sodelavcev, ki so pri industriji delali nepretrgoma po 40 in celo po 63 let.

Štiridesetletnico nepretrganega dela pri industriji so obhajali sledeči naši sodelavci: Kleč Jakob iz livarne, Ravnik Štefan iz cevalne, Justin Franc iz žičarne, Korošec Janez iz žičarne, Wernik Tomaž iz žičarne, Kristan Franc iz žebjarne, Mirtič Janez iz žebjarne, Šporn Janez iz žebjarne, Kos Jakob iz hladne valjarne, Ambrožič Vincenc iz hladne valjarne, Erbežnik Jernej iz obratov na Javorniku, Kunstelj Jožef iz obratov na Javorniku, Šranc Miha iz mehanične delavnice, Lukar Anton iz martinarne, Tarmar Janez od ekonomata in Legan Franc iz mehanične delavnice.

Vsi ti so prišli prvič na delo leta 1898. in so ostali zvesti sodelavci gorenjske industrije vso delovno dobo. Jubilanti so se zbrali v okrašeni dvorani tovarniške kazine, kjer je bila pripravljena mala pogostitev. Med jubilate sta prišla v spremstvu obratovodij in prokuristov generalni ravnatelj g. C. Noot in tehn. ravnatelj g. dr. ing. Klinar. Za ohranitev spomina na ta pomembni dan so se vsi skupaj slikali. Nato je imel prokurist g. inž. Petrovčič v imenu KID na jubilate lep nagovor.

SODELAVCI!

Obnavljamo v tretje svečanost, ko izrazimo čast in priznanje delu, onemu delu, ki ste ga vložili Vi z Vašo marljivostjo in Vašim znanjem v dolgi dobi 40 let v podjetju Kranjske industrijske družbe.

Ko slavimo danes Vašo 40 letno požrtvovalno vztrajnost, obujamo z Vami, ki ste žive priče skoraj polstoletnega razvoja naše družbe, spomine in ne samo spomine, hočemo črpati tudi vzore in izkušnje iz trde dobe dela za nas in znanost.

Prvi žulji Vaših rok padajo v čas, ko je KID ob vstopu in s pomočjo novih gospodarjev komaj prebrodila težko krizo, ko se začne ob težkih žrtvah zopet s pridom včenjati v industrijski sestav bivše monarhije, in to z obnovo in spopolnitvijo svojih zastarelih obratov. Ko danes segajo bežno Vaši pogledi po obratnih napravah onega časa, ko komaj še slutite trde delovne in socialne pogoje tiste dobe, ko v spominu lebdi takratno delavčevstvo in gospodarsko izživljanje — blodimo danes začuden po novih delavnicah in napravah, poslušamo in dojemamo nov takt in nov tempo dela, ter ob pravilnem spoznavanju doživljamo nove, povsem spremenjene prilike dela in gospodarske delavnosti. V borbah dobe smo doživeli temeljne spremembe državne pripadnosti in s tem korenito preoblikovanje gospodarskega torišča naše podjetnosti. Potisnjeni v skrajni severni kot naše domovine, je nekaj časa izgledalo, da je tradicionalna delavnost gorenjskega kovinarja zapisana propasti. Vendar v letu 1928. nastopi s krepko roko in širokogrudnim umevanjem današnji lastnik, ki dvigne v komaj 10 letih podjetje do neslutene višine. Z brezprimernimi investicijami se zmo-

dernizirajo obrati, razširijo naprave, poživi sicer tradicionalni ugled naše družbe in njenih izdelkov ter ustvarjajo novi, boljši in socialnejši pogoji dela. Vi, veterani dela, z Vašimi izkušnjami, ste mi porok, da tak dvig ne sme in ne more zaslepiti naše žilavosti in pozornosti. Vsi vemo, da nalaga vsak čas nove težkoče, svetovno in lokalno gospodarsko valovanje zahteva novih prilagoditev — ne brez žrtev — spremenjene konkurenčne in konsumne prilike nalagajo vprav ob dokončevanju dragih investicij novih, poglobljenih in uspešnejših notranjih organizacijskih ukrepov, ki naj podjetju, delavstvu ter vsemu s tem povezanemu podeželju zagotovijo neokolebljivo, trdno gospodarsko pozicijo.

Ob vedno novih težkočah in naporih ste nam vprav Vi, današnji slavlenci, porok za uspeh, ker prav Vi izpričujete divno tradicijo gorenjskega kovinarja, ono tradicijo, ki se deduje iz roda v rod, od očeta na sina, ki živi v Vaših družinah, prav Vaši. V 40 letnem trdem delu pridobljeni žulji naj glasno izpričujejo nauk o zmagoslavju dela, onega skupnega in tvornega dela, ki je globlji smisel in spas življenja posameznika in naroda. Ta nauk, Vas prosim, izpričajte in tolmačite Vašim otrokom in vnukom, Vašim tovarišem in vsej naši delavski družini.

Ko slavimo tako danes mejnik Vaše delovne dobe, dajmo od tej prilike iskrenega izraza globokemu pietetnemu spominu onih, ki ne morejo biti danes med nami — v mislih imam našega dolgoletnega tehničnega vodjo in učitelja, prerano umrlega g. tehničnega ravnatelja ing. Leo Dostala, v mislih imam vse one Vaše vrstnike in naše sodelavce, ki jim prerana smrt ni dala čakati današnje slavnosti. Klanjamo se njihovega spomina in dajemo temu izraza, ko jim kličemo trikratni »Slava!«.

Ko zaključujem, Vam izrekam v imenu KID za Vaše 40 letno požrtvovalno službovanje pohvalo in priznanje. V vidni znak Vam izročamo pohvalne in priznalne listine s častno nagrado. Srečno!

Sledila je razdelitev lepih diplom in priznanih nagrad. Gg. generalni ravnatelj C. Noot in tehn. ravnatelj dr. ing. Klinar, kakor tudi obratovodje so jubilarantom še posebej čestitali in se jim zahvalili za vestno delovanje. Po tej oficialni slavnosti je bila za jubilate in za goste pripravljena skupna večerja, ob kateri se je razvilo pristrčno razpoloženje. V imenu jubilarov se je za počastitev zahvalil g. Ambrožič Vincenc, popisujoč delo in življenje na Jesenicah v tisti dobi in primerjajoč tedanjo s sedanjim dobo. Dolga je bila delovna doba, veliko je bilo storjenega in vsi stanovi so se razvili in si pomagali ob veliki železarski podjetnosti. Jubilarant-govornik je prosil gospoda generalnega ravnatelja, da sporoči največjo zahvalo jubilarantom predsedniku KID gospodu A. Westnu, prvemu delavcu med nami. Govorili so še jubiliti gg. Lukar, Justin, vsi pa so iz svojega življenja pripovedovali zanimive dogodke prvega dela in rasti KID.

Pozdravom in zahvali jubilarantom je odgovoril novi tehniški ravnatelj dr. ing. H. Klinar, ki je bil prvič navzoč na tem ponosnem prazniku, kakršnega že v tretjič praznujejo jeseniške železarne. Gospod ravnatelj je kot jeseniški domačin nagovoril jubilejni zbor v domačem gorenjskem naglasu kot rojak med rojaki. Zahvalil se je v imenu gen. ravnatelja g. C. Noota in v svojem imenu za veliko, za zvesto in skrbno delo, ki

so ga jubilanti opravili in ga opravljajo za procvit in rast gorenjskih železaren, za korist in blagostanje ljudstva in za dobro domovine. Gospod ravnatelj je dvignil čašo na zdravje in na mnoga leta vseh veteranov in po dvorani je zaorila pesem: »Kol'kor kapljice, tol'ko let...«, ki jo je naprej pel slovenski ravnatelj, domačin med domačimi, železarski strokovnjak med železarji. Ta domači nastop gospoda ravnatelja je vzbudil ponosno razpoloženje pri vseh in pristrčni pozdrav je izzvenel v dolge minute.

Oba gg. ravnatelja in obratovodje so dolgo ostali med svojimi sodelavci v razgovoru o delu in razvoju prvih obratovnic do današnje moderne industrije. Večer je minil v najlepšem razpoloženju in bo ostal vsem v najlepšem spominu.

Jubilanti, veterani dela, Srečno!

*

Življenjska pot pokojnega ravnatelja inž. Dostala

V novembrski številki našega lista smo omenili, da bomo življenjepis pokojnega ravnatelja prinesli pozneje. To izpolnujemo danes in obujamo spomin na tega velikega tehniškega sodelavca pri naših železarnah.

Inž. Dostal se je rodil 29. julija leta 1878. Je torej prav letos obhajal svojo 60 letnico. Rodil se je v Opavi pri Stonavi v okraju Pryštat v Šleziji na Češkoslovaškem. Pred študijami je dobil zaposlitev pri železarnah v Witkovicah in sicer v martinarni. Tam je delal kot delavec, potem predelavec in mojster 8 let. Ves čas pa je zraven študiral in je leta 1899. napravil maturo. Maturitetni izpit je delal na realni gimnaziji v Tešynu, ki ga imajo sedaj Poljaki. Zatem je študiral na visoki rudarski šoli v Leobnu ter napravil izpit. Posebne izpite je napravil še na montanistični šoli za železarstvo. Visokošolske študije je končal leta 1906.

Po študijah je gosp. inž. Dostal nastopil službo pri praških železarnah kot obratni inženir v martinarni. Tam je ostal in napredoval do leta 1921. za šefa vseh strojnih naprav pri tvornici. Tega leta je nastopil službo pri Alpine Montangesellschaft v Leobnu kot član ravnateljstva in nadinspektor. Tu je ostal do leta 1924., ko je postal tehniški ravnatelj obratov v Donawitzu.

Leta 1930. je bil poklican za tehniškega ravnatelja Kranjske industrijske družbe na Jesenicah, kjer je nastopil službo 1. junija in deloval, kakor smo ga vsi videli in poznali vseh osem let.

Od leta 1925. dalje je bil tudi član komisije za državne izpite na montanistični visoki šoli v Leobnu in leta 1926. je bil imenovan za docenta na tej šoli.

Pokojnemu ravnatelju ohranimo najlepši spomin!

Dipl. ing. Nikolić:

Iz zgodovine žičarstva

(Dalje)

Naprave za vlečenje žice, t. zv. koloturi, so bile na vodni pogon in so se delile na klopi za grobo žico, ki se je vlekla direktno iz kovanih palic, klopi za srednjo in klopi za fino žico, ki se je začela izdelovati, kakor v Nürnbergu šele od 16. stoletja. Najfinejšo žico pa so vlekli na roko in kar po domovih.

Po medsebojnem dogovoru nekako iz sredine 17. stoletja so mesta Altena Iserlohn in Lüderscheid produkcijo žice tako razdelila, da so v Iserlohnu izdelovali grobo žico za verige in palice, Altena srednje vrste žico in Lüderscheid fino žico. Altena je imela še izključno pravico za izdelovanje jeklene žice.

Bližnjih podatkov o konstrukciji vlečnih naprav, kakor tudi o tehnologiji vlečenja samega iz tistega časa, nimamo mnogo. To je tembolj za obžalovati, ker je ravno vlečenje železne žice prvo prineslo s seboj problem dekapiranja - luženja in žarjenja, dva važna procesa v moderni obdelavi kovin.

Ni poznano, kako so s kovanih palic ali žarjene žice odstranili krhko in trdo oksidno skorjo - ogoretino (Zunder), da jim ni poškodovala vlečne matrice. Prav tako ni znano, kdaj se je v ta namen začelo uporabljati luženje v razredčeni žvepleni ali solni kislini.

O žarjenju vemo, da se je groba žica žarila v odprtem ognju na lesno oglje, bolj fine vrste žica pa v pločevinastih pokritih in z ilovico zadelanih kotlih na premog. Do spoznanja potrebe žarjenja je privedla praksa. Pokazalo se je, da preoblikovanje železa v mrzlem stanju spreminja njegove mehanske lastnosti tako, da s stopnjo predelave raste trdnost, a pada razstevnost in sposobnost za preoblikovanje. Z žarjenjem na svetlordečo barvo ter s počasnim ohlajevanjem do zunanje temperature pa železo zopet pridobi prvotne lastnosti in mehkoto.

Žičarska zadruga

Vkljub povoljnemu monopolskemu položaju, ki ga je imela ta žičarska industrija v Marki, je precej trpela zaradi spekulacije verižnikov. Leta 1745. so izdelovalci žice, t. zv. Drahtreidemeisterji, osnovali z dovoljenjem pruskega kralja Friderika II. posebno zadrugo pod nazivom »družba za žično skladišče« v Alteni. Organizacija in uprava sta bili izvedeni na moderni podlagi s plačanimi uradniki, z upravnim in nadzornim odborom, občnim zborom itd. Zadruga je kupovala Osemund železo in plačevala po vrednosti; dobavljala ga je izključno le članom zadruge - producentom žice. Vsa izdelana žica se je morala zopet prodati zadrugi, ki je izdelke plačala po kakovosti in količini. Prodaja žice konsumentom je bila izključno v rokah zadruge. Z organizacijo te zadruge se je povrnilo blagostanje žičarstva in je trajalo vse do 19. stoletja.

Omenili smo že, da je bila poglobitna odlika westfalske žice visoka kakovost materiala. Toda Osemund železo je bilo zelo drago in se je moglo izdelovati le v sorazmerno malih količinah, kar je seve-

da vplivalo na izdelovanje in ceno žice. Poznana nam je produkcija žice iz leta 1800. Takrat so proizvedli Lüderscheid cca. 64 t, Altena cca. 542 t železne in 154 t jeklene žice, Iserlohn cca. 94 t fine žice. Za primerjavo naj omenimo, da žičarna KID lahko izdela mesečno 1500 ton žice, od tega nad 300 ton samo fine žice pod izmero 1,8 mm.

Ob začetku 19. stoletja se je pojavila iz Francije in Anglije že huda konkurenca žice, ki pa je bila izdelana iz manj vrednega železa, toda radi tega znatno cenejša. Na Angleškem je bilo žičarstvo vpeljeno okrog leta 1565., toda uveljavilo se je šele leta 1663., s prvim žičnim mlinom v Richmondu.

Drugi udarec je prišel leta 1806., ko je Napoleon I. zavzel Marko in razglasil obrtno svobodo. Tako je altenska zadruga izgubila monopol tudi v lastni zemlji. Začela je počasi propadati in je leta 1823. razpadla z velikim deficitom.

Okrepitev žične industrije v tem kraju, kakor tudi pocenitev proizvodov je prišla po letu 1830., ko so v bližini Altene pričeli proizvajati pudlani material za ži-

co. Ta material je nadomestil drago Osemund železo. Železne palice se niso izvlačile takoj od začetka, temveč so se izvaljale do premera cca. 75 mm na vlečnih strojih in so se šele potem vlekale.

Prva žična valjarna

Prva žična valjarna te vrste je bila baje postavljena v Elberlingsen pri Alteni, kjer so potem sledile še druge.

Kovane palice so imele cca. 26 mm v kvadratu in so bile rezane na dolžino 630 mm. Segrevanje se je vršilo v plameni peči na črni premog, kamor so položili po 30 do 40 palic.

Prve žične valjarne so imele po 3 ogrodja ter valje po 210 mm in s cca. 240 obrati na minuto. Za valjanje žice na 7,5 mm je bilo potrebnih 10 kalibrov.

Kapaciteta take valjarne iz leta 1830. je bila pri palicah od 6 do 7 kg in pri navadni debelini valjane žice 7,5 mm cca. 1380 kg na izmeno ali 750 ton na leto. (Toliko proizvede naša žična valjarna pri cagljih cca. 60 kg in pri dveh izmenah že v sedmih dneh).

(Dalje prih.)

Po razpisu pomočnika fin. ministra, razglašenem v »Službenih novinah« z dne 16. VIII. 1933., br. 185 (LVI) 855.

takse prosto.

Kolektivna pogodba

o preodkazu zaokroženih par čistega meznega zaslužka Podpornemu skladu I. Krajevne bratovske skladnice na Jesenicah.

KID, katero zastopata gg. gen. ravnatelj C. Noot in prokurist inž. Petrovčič Srečko ter strokovne organizacije delavstva zaposlenega v družbenih obratih na Jesenicah in Javorniku, in sicer: JSZ, katero zastopata gg. Novak Tomaž in Bizjak Janez; NSZ, katero zastopata gg. Zupan Tine in Kralj Franc; ZZZD, katero zastopata gg. Ažman Franc in Rajner Franc; SMRJ, katerega zastopata gg. Sušnik Jože in Gerdej Tone, so sklenili danes na osnovi paragrafa 209. zakona o obratih sledečo kolektivno pogodbo:

§ 1.

Preostanek meznega zaslužka, ki presega v parah celo vrednost dinarja, se preodkazuje Podpornemu skladu I. Krajevne bratovske skladnice na Jesenicah kot prispevek delavstva.

§ 2.

Dosedanji prispevek delavstva Podpornemu skladu I. v iznosu din 1,— za dobo vsakih štirih mesecev se ukine.

Prispevek KID v tej višini ostane še nadalje obvezen.

§ 3.

Ta pogodba stopi v veljavo dne 1. januarja 1939.

§ 4.

Kolektivna pogodba se napiše v 6 enakih izvirnikih, od katerih prejme po 1 izvod Kraljevska banska uprava (Inspekcija dela), KID in vsaka uvodoma navedena strokovna organizacija.

Jesenice, dne 21. decembra 1938.

Za Kranjsko industrijsko družbo:

C. Noot s. r. Ing. Petrovčič s. r.

Za Jugoslovansko strokovno zvezo:

Novak Tomaž s. r. Bizjak Janez s. r.

Za Narodno strokovno zvezo:

Zupan Tine s. r. Kralj Franc s. r.

Za Zvezo združenih delavcev:

Ažman Franc s. r. Rajner Franc s. r.

Za Savez metalskih radnikov Jugoslavije:

Sušnik Joža s. r. Gerdej s. r.

*

Po razpisu pomočnika fin. ministra, razglašenem v »Službenih novinah« z dne 16. VIII. 1933., br. 185 (LVI) 855.

takse prosto.

Kolektivna pogodba

o enkratnem meznem prispevku delavstva KID na Jesenicah in Javorniku.

KID, katero zastopata gg. gen. direktor C. Noot in prokurist inž. Petrovčič Srečko ter strokovne organizacije delavstva zaposlenega v družbenih obratih na Jesenicah in Javorniku, in sicer: JSZ, katero zastopata gg. Novak Tomaž in Bizjak Janez; NSZ, katero zastopata gg. Zupan Tine in Kralj Franc; ZZZD, katero zastopata gg. Ažman Franc in Rajner Franc; SMRJ, katerega zastopata gg. Sušnik Jože in Gerdej Tone, so sklenili danes na osnovi paragrafa 209. zakona o obratih sledečo kolektivno pogodbo:

§ 1.

Vse delavstvo, ki je bilo v staležu dne 30. novembra 1938., prejme kot enkratni mezdni prispevek štiridnevno skupinsko mezdo v smislu odstavkov 1., 2., 6. in 7. čl. 3. kolektivne pogodbe z dne 24. februarja 1937. i. t. odmerjeno po opravljenem poslu v delovnih skupinah na dan 30. novembra 1938.

§ 2.

Izplačilo meznega prispevka v smislu § 1. se izvrši do 31. decembra 1938.

§ 3.

Kolektivna pogodba se napiše v 6 enakih izvirnikih, od katerih prejme po 1 izvod Kraljevska banska uprava (Inspekcija dela), KID in vsaka uvodoma navedena strokovna organizacija.

Jesenice, dne 21. decembra 1938.

Za Kranjsko industrijsko družbo:

C. Noot s. r. Ing. Petrovčič s. r.

Za Jugoslovansko strokovno zvezo:

Novak Tomaž s. r. Bizjak Janez s. r.

Za Narodno strokovno zvezo:

Zupan Tine s. r. Kralj Franc s. r.

Za Zvezo združenih delavcev:

Ažman Franc s. r. Rajner Franc s. r.

Za Savez metalskih radnikov Jugoslavije:

Sušnik Joža s. r. Gerdej s. r.

*

Predpisi

za obratovanje plinske sušilne peči v jeklo-livarni

1. Preden se stavi peč v obrat, naj se pregleda vsa plinska napeljava in peč ter strojne naprave, če je vse v redu.

2. Prepričajte se, če ima plin pred vstopom (glavnim zasunkom) dovolj pritiska (min. 60 mm W. S.). Ob preobodu plavža ne stavlja peč v obrat.

3. Preden se prižge plin v gorilcih, je treba staviti v pogon oba ventilatorja. Pri tem naj bo dimna zaklopka $\frac{3}{4}$ odprta, zaklopki krožnega voda pred šobami pa malo priprti (2—5 delov). Vodno hlajenje za ventilator krožne napeljave mora delovati.

4. Prepričajte se, če vlada v zrakovodu za stisnjeni zrak predpisani pritisk (cca. 150 mm W. S.). Pritisk v dimovodu naj bo približno 90 mm W. S.

5. Ko se potegne sušilni voz z naloženimi okviri v sušilni prostor, naj se potem zatesnijo vrata zgoraj in spodaj s peskom v žlebovih in privijejo stranski vijaki. V sušilnem prostoru mora vladati podpritisk 2 mm W. S.

6. Ko so se vse predpriprave v redu izvršile, naj se previdno prižge plin z baklo v enem gorilcu, s tem da se stavi prižgana bakla v vžigalno odprtino v gorilcu zgoraj in potem počasi odpira plin-

ski zasunek (pribl. 2—3 obrate ročnega kolesa plinskega zasunka), potem ko se plin vžge, počasi dodajati stisnjeni zrak v gorilec (pribl. 1—2 obrata ročnega kolesa zračnega zasunka); ko se opazi mirno in pravilno gorenje mešanice zraka in plina, se isto ponovi pri drugem gorilcu.

7. Ko je tako stavljen peč v obrat, naj se redno vsako uro opazuje stanje toplote v sušilnem prostoru, katero registrirata 2 pirometra na posebni uri v pisarni mojstra jeklolivarne, ta toplota naj se beleži v posebni knjižici.

8. Pirometer za merjenje toplote v steni naj se namesti šele po vstavitvi voza v peč.

9. V svrhu stopnjevanja toplote v peči, naj se plinska in zračna zasunka gorilcev polagoma in v pravilnem razmerju odpirata. Toplota naj ne presega 350° C (pri sedanjem redu sušenja).

10. Med sušenjem opazuj redno in pravilno gorenje v gorilcih, predvsem se ne sme pretrgati plamen (kar je znamenje, da smo dodali preveč zraka v gorilce), v tem primeru je treba takoj zapreti plin in zrak in znova prižgati po navodilih v točki 6. — **Sicer nevarnost eksplozije!** Opazujte tudi pritisk v peči (min. 2 mm W. S.).

11. Pri stavljanju peči iz obratovanja je treba zapreti oba plinska in zračna zasunka pri gorilcih; pripreti zaklopko v dimovodu in malo odpreti zaklopki krožnega voda (do ca. 5 delov) in ustaviti oba ventilatorja.

12. Nato naj se polagoma odpirajo vrata sušilne peči in izvleče voz.

Splošno naj velja pravilo, da naj se nepoklicani ne dotikajo nobenih delov pečne naprave! Poklicani pa naj vsako opazovano nerednost in nepravilnost v delovanju peči javi na pristojno mesto (obratovodstvo mehanične delavnice, tel. št. 210, oziroma obvestiti mojstra g. Ravhekarja, tel. 173). Redno zapisovanje obratovanja s pečjo vrši mojster jeklolivarne g. Kočar, oziroma za to določeni pazniki parnega kotla v Ž. V. Pregled in kontrolo rednega obratovanja in zapisovanja sušilne peči vrši g. inž. Brühfisch, oziroma mojster g. Ravhekar.

Izlet Javornika I. na Bled. G. Ricoll med kovinarsko mladino

Dipl. tehn. D. Cerar:

Splošno o plavžarstvu

(Dalje.)

Veter se na ta način segreva od 300° C do 600° C. Prednost naših pregrevalcev-rekuperatorjev je v tem, da se da temperatura vetra prav lahko regulirati ter držati stalno na želeni višini, kar zelo povoljno vpliva na proces v plavžu. Veter vpihavamo v plavž z nadpritiskom od 0,4 atm. Ta nadpritisk je potreben, da veter premaga odpor, ki mu ga nudi stber vsipka v plavžu in da premaga odpore trenja v cevovodih.

Plavž je na vrhu zaprt z vsipno napravo, ki je konstruirana tak, da je možno odvajati tudi plavžni plin. Od prvih poizkusov pa do danes se je konstrukcija izpopolnjevala in spreminjala tako, da danes razlikujemo v glavnem dva sistema vsipnih naprav, in sicer:

1. Vsipne naprave z odvodom plavžnega plina skozi sredino naprave (po Langen-Hoffu, glej skico 1.).

2. Vsipna naprava služi samo za vsipanje, plavžni plin pa se odvaja na strani (Parryjeva zapora, glej skico 2.).

Iz teh dveh osnovnih sistemov so se v novejšem času razvile zelo praktične samodelujoče električne vsipne naprave z dvojnimi zvoncem. Tako vsipno napravo ima tudi naš plavž, kakor je razvidno iz skice št. 3. Naprava sestoji iz vsipnega ohišja in zgornjega ter spodnjega zvonca. Polnitev plavža se vrši na sledeči način: s poševnim dvigalom pride vsipna ponev na vrh peči ter sede na vsipno ohišje s svojim plaščem. S stožcem, ki služi za dno ponve, pa sede na gornji zvonec. Nosilne vilice, v katere je zaprt pokončni drog, ki je v trdni zvezi z dnom ponve, se podajo v vertikalni smeri za 500—700 mm. Zaradi teže vsipne snovi, ki se nahaja v ponvi, in zaradi teže dna ponve se zgornji zvonec pogrezne, njegovi protiuteži pa dvignejo in sprožijo električni aparat, ki ostane gotov čas pod tokom (pri nas 7 sekund), delovanje poševnega dvigala je v tem času nemogoče. Po preteku tega intervala se zopet sam izklopi. Ves ta čas sedi ponev na vsipnem ohišju, zgornji zvonec je odprt, vsipni material se nahaja v ohišju, spodnji zvonec pa je še zaprt. Presledek 7 sekund je potekel, poševno dvigalo je zopet v gibanju, dvigne ponev z ohišja ter se s pomočjo protiuteži zgornji zvonec zapre; ponev pa se z dvigalom spusti navzdol do izhodne točke, kjer sede na vsipni voz. Takoj zatem, ko se je zaprl zgornji zvonec, dvigne električni motor protiutež spodnjega zvonca, ki se s tem pogrezne in odpre vsipno ohišje, ruda, oziroma gorivo pa se šele sedaj vsipa v plavž. Po kratki pavzi 3 sekund pa se zapre tudi spodnji zvonec in s tem je vsipanje končano ter se prične zopet znova, približno 8—9 krat na uro. Da se pa stena plavža s padanjem vsipnega materiala ne bi kvarila, je ta na gornjem delu jaška zavarovana z železnim plaščem. Pod izrazom vsipek razumemo 1 ponev rude in 1 ponev goriva (koksa ali oglja). Zaradi velikih količin vsipnih snovi je vse delo na vsipnem odru avtomatizirano in neodvisno od ročnega dela.

V svrhu kontrole kako se vsipni material v peči poseda, nam služita dva železna drogova 30ϕ in 7 m dolžine, ki greda na dveh nasprotnih mestih skozi vsipno napravo ter s svojo težo sedita na vsipku plavža. Kakor se poseda peč, tako se posedata tudi ta dva drogova, imenovani sondi, ter s pomočjo posebnih električnih aparatov grafično registrirata posedanje vsipka. Pred vsakim nasipom se sondi potegneta iz peči in po izvršenem delu vsipanja zopet sedata na vsip v peči. Polnjenje peči mora biti enakomerno, da ostane vsipna višina (t. j. razdalja od spodnjega roba spodnjega zvonca do vsipa) vedno ista, po možnosti čim manjša, kar ugodno vpliva na delovanje plavža. Na vsipnem odru se nahajata še 2 cevi iz železne pločevine, skozi katere se izpušča, kadar je potrebno, v ozračje plavžni plin.

Temperatura izstopajočega plavžnega plina znaša 150—400° C in njegov pritisk do 450 mm V. S. Množina plavžnega

plina je zelo velika ter se računa za 1 tona koksa 4500—5000 m³ plavžnega plina. 1 m³ plina tehta pri normalnih prilikah (0° C in 760 mm tlaka) okroglo 1,32 kg do 1,35 kg. Plin odnaša s seboj trdne delce rude, dodatkov in goriva, ki se kratko imenujejo »poletine«. Množina teh znaša pri naši peči ca. 20 g/m³, njihova sestava pa je sledeča:

11 % SiO₂ (kremenčeve kisline),
6 % CaO (kalcijevega oksida),
2,5 % MgO (magnezijevega oksida),
4 % Al₂O₃ (aluminijevega oksida),
51 % Fe₂O₃ (železnega oksida),
2,5 % MnO,
ostalo PbO, ZnO in koksov prah.

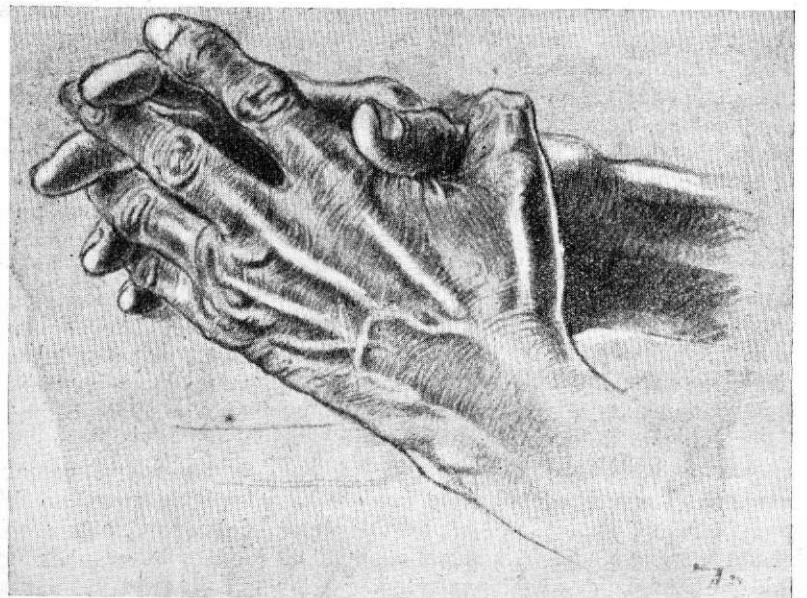
Odstranjevanje poletin iz plavžnega plina je zelo važna operacija, ker je šele dobro očiščen plin uporaben v kurilne in pogonske svrhe. Pri uporabi neočiščenega plina bi se poletine vsedale na zidovje rekuperatorjev in plinskih vodov ter bi na ta način kvarno vplivale na stopnjo učinka.

(Se nadaljuje, tudi skice prinašamo prihodnjič.)

II. izlet gorenjskih smučarjev

ki se bo vršil v dneh od 13. do 15. januarja 1939. v Kranjski gori. — Petek, 13. januarja 1939.: Sprejem in nastanitev gostov. Ob 20. uri zabavni večer. — Sobota, 14. januarja 1939.: Ob 9. uri izleti v bližnjo okolico pod vodstvom in po programu T. P. D. Ob 13. žrebanje startnih števil za seniorje in juniorje za vse prireditve ter event. zdravniški pregled. Ob 13.30 pohod vseh tekmovalcev pred pokroviteljem in svečana otvoritev izleta z nagovorom pokrovitelja. O 14. uri start za seniorje in juniorje na 18 in 5 km. Ob 19. uri pozdravni večer; skupna večerja vseh tekmovalcev in svečana izročitev diplome častnemu, predsedniku GZSP. Ob 21. Zabavni večer s plesom. Ob 21. uri domača plesna zabava; zvoki gorenjskega šramla. — Nedelja, 15. januarja

1939.: Ob 8.30 svečana otvoritev temelja novega smučkega terišča. Ob 9. uri start za veslalom za seniorje. Ob 9. uri start za slalom za juniorje. Ob 9. uri start za tek na 3 km za naraščaj. Ob 10.30 start za patrolni tek vojske. Ob 14. uri v Planici na 60- in 25 metrski skakalnici tekme v skokih za klasično kombinacijo, solo skokih za prvenstvo GZSP in prvenstvo izleta za seniorje in juniorje. Ob 18. uri razglasitev rezultatov v Kranjski gori in delna zaključitev izleta. Ob 20. uri svečani zaključek izleta in zabavni večer s plesom. — Ponedeljek, 16. januarja 1939.: Izleti pod vodstvom in po programu T. P. D. v Kranjski gori. — *Prireditveni lokal in izletna pisarna:* Občinski dom v Kranjski gori. G. Z. S. P.

Daj nam danes...

Thuma Fr., obratovodja železniškega oddelka:

Naša industrijska železnica

Industrijske železnice, brez katerih si obstoja in razvoja velikega podjetja ne moremo misliti, nastopajo pri podjetju, z ozirom na cene produktov, kot obremenilni činitelj. Kolikšno obremenitev dosežejo, je predvsem odvisno od kraja, kjer se nahaja to podjetje, od naprav, ki jih ima in od načina obratovanja. Če leži industrijsko podjetje v bližini svojega prodajnega trga in kraja, kjer dobiva surovine, ter drugi, za predelavo potrebni material, stroški za prevoz tega blaga niso visoki. Tako podjetje ima dano možnost konkuriranja s svojimi proizvodi, posebno če ima v tvornici naprave za racionalno prevažanje predmetov in dober način železniškega obratovanja.

Da je naše industrijsko podjetje na skrajno neugodnem kraju, ni potrebno razpravljati, ker je vsakemu znano, da je daleč od prodajnega trga in ležišča surovin. Poleg neprimerne kraja, leži naša tvornica na neugodnem terenu, v ozkem pasu s precejšnjimi višinskimi razlikami. Posamezni obrati za predelavanje in izdelovanje proizvodov bi morali biti v tesni zvezi z obrati, ki predelujejo surovine in izdelujejo polfabrikate, so pa radi pretesnega prostora neprimerne oddaljeni. V ugodnem položaju so si edino obrati kot visoka peč, martinarna, žična valjarna in žičarna. Med oddaljenimi obrati je zveza vpostavljena z železnico, po kateri se prevažajo med predelavo predmeti od obrata do obrata, kar precej obremenjuje proizvodne stroške.

Naglo povečanje starih in gradnja novih stavb in novih tehničnih naprav je zahtevalo tudi preureditev in razširitev železniškega omrežja. Namestilo se so nove in preuredile stare proge ter varnostne naprave na Jesenicah in Javorniku, vendar se radi tehničnih zaprek preureditev ni mogla izvršiti v celoti, predvsem na normalnotirni progi na vzhodnem delu tovarne na Jesenicah.

Normalni tiri na tem predelu tovarne, kjer v glavnem razvrščajo državne vozove, ne ustrezajo povsem povečanemu dotoku voz radi prekratke dolžine tirov. Število lastnih normalnotirnih voz, se je tudi povečalo na preko 40, ki tudi zavzemajo dolgi tirni prostor. Večina teh tirov je sedaj med podaljški starih in med novimi zgradbami, kjer se jih uporablja za stojišče voz med nakladanjem in razkladanjem. Zato je razvrščanje voz zelo neprikladno in je potrebno mnogo spretnosti pri tem delu, da ne nastanejo ovire za nakladanje in razkladanje vozov. Iz tega je razvidna potreba po preureditvi vseh normalnih tirov na ranžirnem prostoru, prestavi tehtnice itd., kar je pa v sedanjem času nemogoče izvesti, radi pomanjkanja prostora. Poudariti pa je treba, da bi ta preureditev zahtevala ogromne stroške.

Poleg navedenih preureditev in naprav novih tirov se je moralo v času gradnje in za nadaljnjo potrebo povečati lokomotivni in vozovni park, kakor tudi

stalež splošnega železniškega osebja. Da pa tako osebje, ki je prišlo k premikalni službi brez vsakršne praktične izvežbanosti, ni zadostilo zahtevam in to tudi ne more, je povsem jasno. Ta doba prenavljanja in povečanja ter dviga produkcije je zahtevala spretnih in izvežbanih ljudi. Da se je vsaj delno premagalo ovire v železniškem obratovanju, je bilo potrebno mnogo truda onih, ki so vodili to prometno službo, urejevali tirne naprave, lokomotivni in vozovni park ter v splošnem držali red in disciplino med lastnimi in tujimi delavci, ki so bili zaposleni v tovarni pri delu v zvezi z železniško službo, da ni nastal splošni kaos in popoln zastoj v železniškem prometu.

Pokazala pa se je naposled potreba po reorganiziranju vse železniške službe, urediti in prilagoditi jo tukajšnjim priklanam in zahtevam v smislu in duhu splošnih železniških predpisov, uvesti red in disciplino ter poceniti obratovanje. Z okrožnico inšpekcije dela št. 45 z dne 21. februarja 1938. je bilo objavljeno osnovanje železniškega oddelka in njega delokrog.

Železniški oddelak se je razdelil v administrativno in progovno službo.

Po odredbah in navodilih te okrožnice se mora vršiti železniško obratovanje na sledeči način: železniški oddelak dostavlja in odvažava vozila na zahtevo posameznih obratov, vrši premik, vzdržuje lokomotivni in vozovni park, nadzira izkoriščanje vozil, vzdržuje proge in signalne naprave.

Navodila: Ker je lokomotiva drago prevozno sredstvo, morajo obrati, ki imajo stalno dodeljene lokomotive za premik, skrbeti za njih popolno izkoriščanje. V primeru, da se lokomotiva z vsem osebjem dalj časa ne izkorišča, se jo mora telefonično postaviti prometnemu odseku na razpolago. (Telef. št. 261.)

Lokomotiva se sme uporabiti le, če je prevoz vozil ali premik na drug način gospodarstveno nemogoč. Vozovi se morajo pripraviti tako, da se lokomotive ne zadržuje, kar velja tudi za električne lokomotive. Vsi oni obrati, ki nimajo stalno dodeljenih lokomotiv, morajo že na predvečer pisмено zahtevati v prometni pisarni vozila za naslednji dan, izvzemši nujne primere. Nujna telefonična naročila vozov so dovoljena le, če potreba vozila ni bila predvidena. Naložitev ali izpraznitev vozila se mora takoj javiti telefonično prometni pisarni. Strogo se morajo upoštevati določeni roki za nakladanje in razkladanje za ozkotirni vozovni park in to najdalje 3 ure. Da bo mogoče skrbeti za zadostno število vozov, morajo obrati prijaviti pisмено vodstvu železniškega oddelka približno število dnevno potrebnih vozov in njihov vrste. Obrati morajo postaviti izvežbane in zanesljive uslužbence, ki morajo skrbeti za pravilno izkoriščanje lokomotiv in vozov, za pravočasno naložitev in razložitev voz in da se vozovi pri tem delu ne kvarijo. (Dalje prih.)

Razno

Tvornica BAT'A v Zlinu zaposlila novih 2000 delavcev.

Tako delajo gospodarstveniki! Medtem ko mnogi letajo naokrog in gledajo kako bi še Češko na znotraj delili in ji ustanavljali na vsakem oglu in v vsaki vasi kako novo vlado, je gospodarstvenik Bat'a videl, da bo domovini največ pomagal, če bo povečal podjetnost. V Zlinu je otvoril oddelke za izdelovanje nogavic in zaposlil novih 2000 delavcev. Od dela, od gospodarskega napredka bodo imeli prebivalci največ koristi, gotovo pa več kot pa od razdeljevanja še tiste male peščice Slovanov v razne narode in podnarode. Zakaj bi ne smeli Slovani biti tako skupni in enotni, kot so enotni ostali narodi — najbrž zato, ker bi bili potem premočni.

Odpusti delavstva. Odpusti delavstva radi pomanjkanja dela pomenijo za vsako podjetnost neko katastrofo in so nesreča za posameznika, za družino in za skupnost kadar koli, posebno pa še v zimskem času. Gotovo je, da bo prišlo do ureditve, ko bo v takih primerih morala posredovati in pomagati skupnost — država. Pri nas v agrarni državi sicer trdote brezposelnosti nikdar ne bomo čutili tako daleč, kot jo čutijo povsem industrijski kraji, to je naš veliki plus pred vsemi, toda v malem jo bomo občutili vedno. Pred tednom je bilo na rajonu Maribor—Ponikva odpuščenih 132 progovnih delavcev na železnici. Hud udarec, toda še hujša demagogija, če kdo pravi, da je državna uprava te ljudi nalašč odpustila. Na intervencijo je bilo odgovorjeno, da ni kredita, če ga ni, ga ni in zastoj delavci ne morejo delati. Tisti, ki o gospodarstvu nimajo pojma, bodo morda rekli, da je državna uprava te ljudi nalašč odpustila, kakor to očitajo velikokrat kaki podjetnosti. Ne, zanje je važna samo beseda opravljanja, da se delajo važne, da se delajo velike »prijatelje« delovnih ljudi. Kaj drugega pa je oskrbeti kredite, oskrbeti delo in v to smer naj bo usmerjeno prizadevanje vseh. Naše gospodarstvo se mora dvigniti tako daleč, da nobenemu sinu naroda ne bo treba biti brez dela.

Gradnja modernih cest v državi. V programu gradbenega ministrstva je nadaljevanje modernizacije cest. Za dravsko banovino so predvidena sledeča cestna dela:

Ljubljana—Jeperca—Kranj—Naklo—Jesenice—državna meja	30,000.000 din
Maribor—Št. Ilj	4,000.000 „
Maribor—Slovenska Bistrica	30,000.000 „
Celje—Ljubljana in Celje—Maribor	30,000.000 „
Ljubljana—Celje	25,000.000 „
Ljubljana—Novo mesto	20,000.000 „
Ljubljana—Sušak	50,000.000 „
Ljubljana—Logatec—drž. meja	10,000.000 „
Skozi mesta	10,000.000 „
Skupaj v dravski banovini	209,000.000 din
v savski banovini	226,000.000 „
v vrbaski banovini	115,000.000 „
v primorski banovini	100,000.000 „
v drinski banovini	160,000.000 „
v zetski banovini	165,000.000 „
v dunavski banovini	225,000.000 „
v moravski banovini	165,000.000 „
v vardarski banovini	220,000.000 „

Visoko odlikovanje vodstva KID

Priznanje delu, uspehu in zaslugam, odličnemu gospodarstveniku, predsedniku KID g. Avg. WESTNU ter uspešnemu industrijskemu krmilarju, gen. ravnatelju g. C. NOOTU. Priznanje gorenjski železarski podjetnosti za rasi, procvit in blagostanje jugoslovanske proizvodne sile in za gospodarstvo velike domovine Jugoslavije.

Iz Beograda je prispela vest, da so kraljevi namestniki na predlog kraljevske vlade odlikovali vodstvo KID za zasluge na gospodarskem polju z visokimi odlikovanji. Odlikovana sta bila:

Gosp. A v g. W e s t e n, predsednik KID in veleindustrijec, z redom Jugoslovanske krone III. ter

gosp. K a r e l N o o t, generalni ravnatelj KID, z redom sv. Save III.

S temi visokimi odlikovanji je z najvišjega mesta izrečeno priznanje uspešnemu, narodu in državi koristnemu delu in-

dustrije na področju starodavne železarske obrti v slovenski zemlji, priznanje za žrtve, za sposobnost in trud, ki so bili potrebni za naravnost gigantski napredek velike jugoslovanske železarske podjetnosti v severnem delu naše ponosne države.

Po izjavi odlikovancev samih pa je s temi odlikovanji izrečeno priznanje tudi vestnemu delu in prizadevanju sodelavcev ter vsej naši delovni skupnosti za skupna prizadevanja pri gradnji industrije, za rast podjetnosti, za blagostanje ljudstva in za blagor domovine.

BOJ PROTI NEZGODAM

ORODJE — PAZLJIVOST

Ročaji za pile in izvijače morajo biti vedno prilagojeni imenovanim orodjem. Dobro prilagojena pila mora biti vžgana

Pravilno! Pozor na vogalih! Napačno!

v ročaj, ki je opremljen s kovinastim obročkom. Upoštevaj vedno natikanje ročajev, ki naj bo varno pred nezgodo. — Primož — pri nekaterih revež vseh revežev, ki lomijo na njem in ga uporabljajo v svrhe, za katere ni porabljen. Ni čuda, da si to ne pusti vedno dopasti, maščuje se s kako nezgodo. Ti pa pokaži, da si strokovnjak in da ravnaš s svojim orodjem strokovnjaško, ker tudi to potem lahko imenujemo boj proti nezgodam.

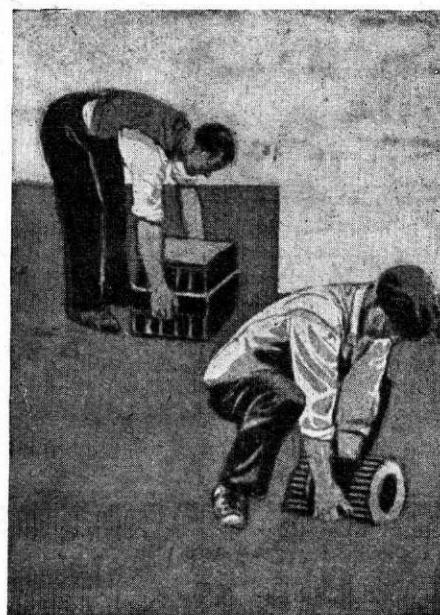
Varnostna očala. Ker je vid najdražje imetje, ga zavaruj, kadar brusiš ali delaš z dletom. Izgovor, da očala ovirajo pri delu, ne drži, mnogo lažje se nosijo kakor pa stekleno oko.

Lestve porabljal le, če so v redu, bradelnici ne smeta biti skrpani, prečk ne sme manjkati. Biti morajo vdelane, ne pa z žebli pribite, ker v tem primeru nosi

vso tvojo težo le žebelj. Ko stopaš na lestvo, imej obe roki prosti, ne nosi orodja v rokah, temveč ga imej v za-bojčku, obešenega preko rame.

Ne hodi v mislih zgubljen na delo. Misli vedno na svojo varnost, kakor tudi na to svojih sodelavcev. Ne popuščaj na ogrojenih predmetov, ki bi pri podiranju padli sodelavcu na glavo. Pri odbijanju zakovic postavi desko ali obesi staro vrečo, da odbite glave ne bi poškodovale sodelavca. — Ako prenašaš kak dolg predmet, n. pr. desko, lestev, železen drog, potem pazi na vogalih, da bi ne sunil sodelavca v obraz, ki bi isti trenutek prišel okrog vogala. Napravi torej velik lok, predmet pa nosi spredaj dvignjenega.

Ne preizkušaj plinskih napeljav na tesnost z vžigalicami, ker lahko nastane eksplozija, temveč z milnico.

Dvigaj težke predmete pravilno! Pravilno! Napačno!

Mimica Konič:

V starodavnih časih...

(Povest iz zgodovine gorenjskega železarstva.)
(Dalje)

»Nemara bo res,« je dejal Buccelleni in je sedel k potrtemu plemiču. Tudi mi čutimo šibo današnjih dni.«

»In jaz, jaz,« je milo vzdihnil Kraig, »prijatelj, vi ne morete misliti, kaj so mi storili ti zlodeji, prokleti!« Andrej je škrtnil z zobmi. »Pomislite! Prišli so vsi hkrati k meni in so mi prinesli nekaj malo davščine. Rekli so, naj pogledam v urbar in se tam prepričam, da mi več ne dolgujejo in da sem jim davčna bremena vsa prošla leta samovoljno zviševal. Kako so se obnašali in kako so mi celo s cesarjem grozili, o tem vam še pripovedovati nočem.«

»Kdo vam je tako storil? Kmetje?«

»Ah, ne! Tlačani so ponižni, zle misli ni v nobenem. Fužinarji so mi tako ukrali dolžno davščino.«

»Tako? Torej so se lotili tudi vas? Mislim sem, da smo samo Italijani vzrok njihove jeze.«

»Kaj tudi vam ne dajo miru?« se je čudil Kraig.

»O, mi smo pa že zelo daleč. Kaj pravite, gospod Kraig, ali bi ne bilo najbolje, če bi se obrnili na deželnega vojvodo?«

»Mhm.«

»Ali bi ne bilo najbolje? Zdi se mi, da smo v nevarnosti, da se nam primeri kaj takega, kot se je svoje dni zgodilo Ambrožu della Grotti, ko so mu spustili rdečega petelina na streho.«

»Ne vem, če nam bo deželni vojvoda hotel pomagati. Nemara bo potegnil z našimi sovražniki in potem nam jih bo še on nekaj naložil po hrbtih, da ga bomo bolje obdržali v dobrem spominu.«

»Kako je to?« se je čudil Buccelleni. »Deželni vojvoda je vendar prisegel, da bo vedno branil pravico in preganjal krivico.«

»Poznam ga,« je rekel Kraig. »Kadar sem zašel v spor s kmeti, vselej je mene obsodil, one grešnike je pa izpustil in jaz sem moral navadno še visoko kazni plačati.«

»Tako? Tega pa še nisem čul.«

»Pa je le res.«

Andreju Kraigu je bilo mnogo na tem, da bi strogega deželnega vojvode ne bilo na Bled. Fužinarji bi mu pripovedovali, koliko davščine so plačevali zad-

nja leta, vojvoda pa bi se o tem prepričal v urbarskem zapisniku in potem —. Gospod Kraig še pomisliti ni upal, kako bi ga vojvoda pestil in kako bi bil potem za vedno slabo zapisan pri njem. Da, nemara bi še ogromno škodo moral poravnati.

»Torej pošljemo poslance s pritožbo do samega cesarja,« je svetoval Buccelleni.

»Do cesarja?« je vprašal Kraig in si je mislil, da bo pač cesar ta posel poveril deželnemu vojvodi. »Ne, prijatelj, le do cesarja ne. Višja ko je glava, manj se meni za nas, nesrečneže, ki se peklimo med tem obsedenim, podivjanim ljudstvom. V sijaju cesarskega dvora mu mi še mar nismo.«

»Kaj pa radovljiški mestni vicedom? Ali on ne bi mogel nič opraviti proti njim? Pravico ima izrehati sodbo.«

»To je precej važna stvar in vicedom v večjih zadevah ne sme izreči sodbe deželnega vojvode. Z vojvodo pa, saj sem vam že povedal, kako je z njim.«

»Mi vendar trpimo krivico!« je vzkliknil Buccelleni in čelo se mu je potemnilo v resnih skrbeh.

»Trpimo jo, da,« je hinavsko pritegnil Kraig. »V našem cesarstvu je že tako: trpi krivico in ne pritožuj se, drugače si

POGLED V KULTURNI SVET

120letnica pesmi »Tiha noč, blažena noč«

Letos je minulo 120 let, odkar je v mali vasiči sredi prelepih salzburskih planinskih pokrajin nastala večnolepa božična pesem »Tiha noč, blažena noč...«

Učitelj Franc L. Gruber, ki je ustvaril veličastveno melodijo božične pesmi

ce. Bil je čas za pot k polnočnici v Oberndorfu. Pred njima je ležala krasna pokrajina in nad njo sveta noč. Ta veličastna salzburska pokrajina je ustvarjala zgodovinsko lepoto. Brez besede sta stopala učitelj in kaplan in sneg je škripal pod njima. Dva učitelja, dva sinova svojega ljudstva in v njih dvojce src kmetske poezije. Gruber je vzel violino in poizkusil. Zadelona je božična pesem, rojena je bila melodija, ki je šla v svet in bo ostala večna.

Oba, učitelj Gruber in kaplan Mohr, imata v cerkvi v Oberndorfu lep skupen spomenik. Gruberjevo spominsko ploščo vidimo tudi nad vratmi skromne šole v Oberndorfu. Potem pa še oba grobova, Gruberjev v Halleinu in Mohrov v Wagreinu — skromna in tiha, v vrsti ostalih grobov na vaških pokopališčih. — Za njima pa rastejo rodovi, ki znova in znova pojejo to silno lepo pesem in jo bodo peli, dokler bo človeštvo bivalo na zemlji. Ljudska umetnika in ustvarjalca lepote! Biser, ki sta ga ustvarila v mali alpski vasi, je last vsega sveta.

Novice opomini iz sodobnega življenja

Ustanavljanje vlad se je končalo. Prej je imela Češkoslovaška eno vladno. Sedaj, ko ima skoro polovico manj državljanov, pa ima štiri vlade in je glede na število vlad prva država na svetu. V vsakem večjem mestu je kaka vlada. Mala slovanska zemlja je razdeljena na sledeče vlade: češka, moravska, slovaška in podkarpatska. Sliši se še, da hočejo ljudje ob gornjem toku reke Labe svojo vladno in utemeljujejo to s tem, da tam že od nekdaj bolj zateglo naglašajo o, medtem, ko Čehi ne. — To izgleda sicer neresno omenjanje, toda tako je. Če pomislimo, kdo ima od slovanske

razcepljenosti koristi, potem bomo to še bolj razumeli. Na Češkem so sedaj štirje štedilniki v eni kuhinji in za češko družino se kuhajo štiri različne jestvine. Ali ni to tragika, ko nas celo tuji navdušujejo, kako »zaslužimo lastno državo, kako naj se delimo, kako jo škandal, da še nimajo Slovaki, Ukrajinci, Poljaki, ti in oni Slovani svoje lastne države, da jo zaslužijo, da je zgodovinsko utemeljena, da je nujna...« Ali ne vidimo, da nas s tem otročje navdušujejo, da bi se delili in ne bili enotni, da bi ne bili močni. Mi bi morali vprašati, zakaj so se Italijani, zakaj so se Francozi in zakaj so se Nemci združili, četudi je med njimi tudi primer, da Nemec Nemca ne razume ali Francoz Francoza ne, da so običaji med posameznimi pokrajinami bolj različni kot pri Slovanih, katere narazen podijo. Kaj bo, ko bodo enkrat od nekega začeli propagirati, da zaslužijo naši Prleki svojo vladno, ker drugače govorijo, ker imajo pesnike, pisatelje, ker že od nekdaj tam mesto govoriti pravijo »gučati« in je to resna podlaga za novo vladno. — Slovani vkup, kakor drugi narodi, vsкуп, da skupaj ustvarimo lepšo bodočnost, vlada pa je dovolj ena, popolnoma dovolj, kajti če ne bomo zadovoljni z eno domačo vladno, nam ne bo pomagalo niti 35 vlad, nego bo moralo vseh teh 35 vlad priznati nadoblast tuje vlade. Ali bomo potem zadovoljni?

Za naše gospodinje

Srjni hrbet (stegno) v smetanovi omaki.

S srnjega hrba ali stegna, ki je ležal dva ali tri dni v kvaši, otrebimo kožice, osolimo in odrnemo s strtimi brinjevimi jagodami. Nato ga položimo na razbeljeno mast z zrezano južno zelenjavo in denemo v pečico. Medtem ga večkrat oblijemo s kvašo. Ko je meso mehko, potresemo zelenjavo z žlico moke, zalijemo z juho, prevremo in pretlačimo. Nato pridenemo osminko litra kisle smetane in v tej prevremo meso. Preden serviramo, ga razrežemo in garniramo s krompirjem ali makaroni. Omako serviramo posebej.

K v a š a.

V vrelo vodo denemo na kolesca zrezano korenje, peteršilj, zeleno in čebulo. Ko nekaj časa vre, dodamo še dva lavorjeva lističa, strok česna, nekaj timjana in šetraja, malo cellega popra, nekoliko cimeta in toliko kisa, da ima kvaša prijeten kislast okus. Ko se ze-

obtožen, da rovariš zoper deželnega vojvodo in zoper cesarja samega. Kaj mislite, tudi mene skrbi kaj bo, ker si ne morem pomagati pred temi razbojniki.«

»Kaj ste čisto brez moči?«

»Popolnoma!«

»Saj imate vendar roj biričev. Krmite jih in plačujete, pa jih še rabite zdaj ko je čas. Da bi jih jaz imel!«

»Če pošljem biriče med ljudi, pride do krvoprelitja in koga bo zadela vsa velika odgovornost, če ne mene. Kako se bom pa izgovoril pred deželnim vojvodo, ko bo ves Bled in Bohinj pričal čezme.«

Orfeja Buccellenija so obdajale čimdalje večje skrbi. Kako naj on reši, kako naj si pomaga, če je brez moči celo ta surovi plemič, ki ima vendar v rokah precejšnjo oblast. A da bi se vdal, da bi se mirno pustil pohoditi kmetom? — Nikoli!

»Gospod Kraig, mar se boste res podali?«

»Podal sem se že.«

»In si ne boste poiskali zadoščenja, pravice?«

»Le kje naj jo iščem? Pojdi od Kajfe pa do Pilata, oba bosta pred teboj

umila roke, ko bosta izrekla krivično sodbo, za hrbtom pa se ti bosta rogala.«

»Gospod Kraig, fužinarji vas zasmehujejo, ker ste se jim tako brez odpora vdali. To je madež na vaši časti.«

»Zdaj si ne morem pomagati.«

»Dobili bodo pogum in vam prihodnjič davščine sploh ne bodo marali odrajtati. Z njimi vred bodo nemara stopili na noge tudi kmetje. Gospod Andrej, če kanalijske ne udarite z bičem, bo izbruhnil med vašimi podložniki upor.«

»Motite se. Nasprotno je res. Če zdajle udarim po njih, bo tako, kakor bi podtikal žerjavico pod slamo.«

»Torej res ni pravice?«

»Pravice ni, toda moč je.«

»Kako to mislite, Kraig?«

»Takole!« se je moško razkoračil Andrej. »Zdaj ni prilika zato, da bi udaril, zato bom raje malo počakal. Toda čez nekaj časa bom usekal po njih, da se bodo kar zvili, kakor gad, ko mu hrbtenico zlomiš.«

Buccelleni je prikimal in obupno vzdihnil:

»Blagor vam, ki vam zdaj ni posebne sile. Toda meni, nam vsem, vsem gre zdaj za glavo.«

Kraig se je zasmeljal in vrč vina je porinil po mizi.

»Pijte, prijatelj Orfej. Saj vam nihče noče vzeti glave? Kaj bi jadikovali, ko še čisto nič ni treba.«

»Saj vi ne veste, gospod Kraig. Delavci se nam upirajo, že z denarjem jih ne moremo pridržati, vsi gredo raje za slabo plačilo delat domačim podjetnikom. Kaj pa to, če nam delo zastane! Z domačimi imamo sklenjeno trgovinsko pogodbo in moramo jim poslati toliko železa, kolikor smo se obvezali.«

»Pusta je ta stvar, pusta in zamotana,« je priznal Kraig. »Pa ne bojte se preveč, se bo že vse nekako uredilo. Pijte vino, malvazija je to, najboljši vina cvet.«

»Le kako bi mogel piti, ko me tare toliko skrbi.«

»Bežite, bežite,« je dejal Andrej in je prijateljsko udaril Orfeja po rami. »Z vinom si premanjamo skrbi, pravi latinski ljudski rek. Zato tudi vam brez dvoma ne bo škodovalo. Le pijte, potem se vam bo morda v glavi porodila pametna in drzna misel, da boste znali najti izhod iz tega prokletega labirinta.«

»Obiskal bom brata Pavla na Savi, on bo nemara vedel kaj pametnega.«

lenjava zmežča, jo ohladimo in vlijemo hladno na divjačino. V kvaši pustimo divjačino dva do tri dni.

Pečena riba s smetano.

Oснаženo mlado ribo, najbolje ščuko, osolimo in denemo v kozico na razbeljeno maslo ali mast in prepraženo čebulo ter jo počasi pečemo. Medtem jo potresamo z zelenim peteršiljem in oblivamo z limonovim sokom in kislo smetano. Pečeno denemo na krožnik, oblijemo z omako in serviramo s krompirjem.

Zamorček v srajčki.

5 dkg masla vmešamo prav dobro s 3 rumenjaki in 5 dkg sladkorja. Pridenemo 4 dkg nastrgane čokolade in 5 dkg olupljenih zmletih mandljev ali orehov in primešamo nazadnje še trd sneg od 3 beljakov. Zmes denemo v namazan pudgov model in jo kuhamo $\frac{3}{4}$ ure v sopari. Kuhano zvrnemo na plitvo skledo in garniramo z raztepeno sladko smetano.

Pomarančni liker.

Lupinice od 4 pomaranč obrežemo, kolikor mogoče tenko in vlijemo nanje $\frac{1}{2}$ l finega vinskega spirita, kateremu smo primešali $\frac{1}{4}$ l vode (lahko dodamo tudi $\frac{1}{2}$ stroka vanilije). Potem postavimo to na gorko, da stoji 2—3 dni in medtem večkrat premešamo. Nato skuhamo 65 dkg sladkorja in 35 dkg vode, poberemo pene, pridenejo nekaj zrnec koriandra, 3 dišeče klinčke, nekaj ingvera ali muškatocega cveta. Ko vse to nekaj časa stoji, precedimo in dodamo odcejenemu spiritu. To filtriramo, denemo v steklenice, zamašimo in shranimo nekaj mesecev. Ako liker ni dovolj čist, primešamo že ohlajenemu 2 beljaka, stepemo s šibico in postavimo na vroče ognjišče, da se strdi, in nato odcedimo.

Pomarančne kocke.

Napravimo biskvitno testo iz 4 jajc in 10 dkg sladkorja. To stepamo s šibico kraj toplega štedilnika, da se gosto speni. Nato odstavimo in stepamo še na hladnem, nakar dodamo narahlo 8 dkg presejane moke in to lepo spečemo na pomazani pekači v pečici. Potem ga zrežemo natančno na dva dela in položimo drugega vrh drugega, da dobimo obliko kocke. Ohlajeno kocko namažemo v sredi s pomarančno kremo. Po vrhu pa oblijemo s pomarančnim ledom in okrasimo s pomarančnimi krhlji.

Pomarančna krema.

Iz 2 beljakov napravimo trd sneg, dodamo 14 dkg sladkorja s pomarančnim okusom. Sladkorne kocke obdrgnemo na obeh straneh ob

pomarančno lupino, in jih stolčemo v možnarju ali pa z valjarjem. Dodamo 2 žlici kake goste marmelade in mešamo, da se zgosti.

Pomarančni led.

Napravimo ga iz 30 dkg finega sladkorja, mešamo s sokom 1 cele pomaranče in nekaj žliček ruma tako dolgo, da se prevleče narobe obrnjena žlica. Ako je prereditko, dodamo še sladkorja.

Naši jubilanti

V letošnjem letu bodo dopolnili 40. leto svojega nepretrganega delovanja pri KID sledeči jubilanti:

Gg. Bizjak Janez, Habe Ivan, Jamar Lenart, Karu Franc, Košnjek Josip, Kupljenik Ivan, Noč Jože, Pogačar Franc, Povše Marko, Repinc Jože, Ravnik Anton, Tavčar Jože, Zupančič Franc, Zupan Janez. Ako kdo še ni naveden v tem seznamu, naj se javi sam našemu uredništvu. Želimo, da bi bilo od strani prijateljev oskrbljeno, da bi mogel naš list prinesiti vsaj kratek življenjepis vsakega izmed jubilarov.

Malo kozmetike

LEPOTA NI NIKDAR ODVEČ...

Otvorjamo novo rubriko. Ocenili jo bomo ob koncu leta. Toda že vnaprej omenjamo, da v tej rubriki ne bomo pasli nečimrnosti, nego bomo gojili lepoto telesa. Taka kultura pa pomeni istočasno varovanje in krepitev zdravja. Ni prav, če je človek preveč vdan lepo-

tičju, toda še manj prav je, da svoji zunanosti ne posveča dovolj pozornosti. Največji del človeka je njegova duhovna in miselna stran, toda prav tako važno je tudi telo, če je tisto zanemarjeno, je najbrže tudi znak zanemargene miselnosti. Naj nihče naše rubriko napačno ne razume. Delo je osnova in pri delu se borimo s narodo tako kot je in tam ne moremo biti kozmetičarji. Toda tudi tam bomo morali posvetiti več pozornosti higieni, ki je že prvi korak k lepoti. Ne tresimo jezno glave, resnica je, da je lep in uglašen nastop, da je čistota in gojen videz človekove zunanosti, da je dograjena lepota povsod rada videna in gledana, tudi pri največjih mislecih in samomislecih in da zanemargenega človeka še tak dušeslovec vrže skozi vrata. To, samo to hočemo gojiti, to kar je slovenskemu človeku prirojeno — čut za lepoto in čistoto.

Kozmetika je prav za prav najbolj enostavna skrb za tisto, kar je človeku najbližje, za samega sebe in za svoje telo. Če človek še ta del dolžnosti zanemargja, potem je konec. Ne, ni kozmetika samo stanje pred ogledalom in lišpanje na predvečer plesne prireditve ali zabave v kaki pivnici, da bo človek tam bolj ugajal in da bo dekle bolj vidno, da bodo kavalirji plašče oblačili, roke poljubovali, dvorili, se čudili in slinili in morda po nekaj litrih celo tikanje in večno pijane bratovščine ponudili. Za take pivniške prireditve tega niti treba ni, ker tam je za junake vsaka dobra, samo da se navdušenemu in napitemu konjeniku odzove na njegovo slinasto »ljubezen«. Tudi še za tako »elitne« prireditve tega ni treba, kajti te imajo velikokrat samo naziv »elitna«, pa se tam prav tako sezujejo in so potrebni razni »šepareji«, da je potem, ha, ha, ha, šla notri z njim in bila vsa srečna, ha, ha, in veš ti, kar norela je za menoj, ha, ha, in se pustila poljubiti, ha, ha, ha, hi itd.... Ne, za »prireditve« tega ni treba, ker tam po gotovi uri večina »vzvišeno čuti« in silno »imponira«. Naša rubrika bo gojila kozmetiko za vsak dan, za trezni del življenja, za vsak nastop in najbolj pa radi samega sebe ne kot sredstvo za kako imponiranje, nego kot cilj dovršenega človeka.

LED V SLUŽBI LEPOTE

Vsa kozmetična sredstva nimajo te lastnosti, da bi olupšala človeka in ga obcnem osvežila. To lastnost pa ima led. Led ali sneg zavijemo v majhno plateno krpicco in si z njim dobro otaremo obraz. Učinek bo presenetljiv. Koža se oživi in napne, krvni obtok postane živahnejši, utrujenost izgine in človek je ves kakor prerojen.

»No vidite, le nanj se zanesite in pijte. Bil sem že večkrat vaš gost in sem pil, da sem tri dni pestoval mačka.«

»Tudi dancs vas povabim, da pridete na svatbo moje hčere. V nedeljo teden bo. Če bom utegnil, bom že prišel s povabilom še enkrat k vam, drugače naj vam to zadostuje. Ali boste prišli?«

»Tu moja roka. Pijte na zdravje svoje hčerke in Morchettija!«

Tega Buccelleni ni mogel odreči, nagnil je vrč in ga izpraznil.

»Tako, gospod sosed. Izborna pijačo imate.«

»Kajne?« se je zadovoljno smejal Kraig. »Zdaj ko ste se o tem prepričali, upam da boste večkrat moj gost.«

»Ne vem, ne vem. Čudno je prišlo nad nas, zdaj ni časa posedati in hoditi v goste ter si z vinom preganjati skrbi. Najprej je skrbeti za gospodarstvo, drugo je šele zabava. Zahvalim se vam za gostoljubnost, gospod Kraig. In na svatbo ne pozabite priti. Zdaj pa moram iti na Savo.«

»Zbogom, gospod Buccelleni. Želim vam mnogo uspeha pri delu,« je nekam poparjeno klical za odhajajočim Andrej, ker ga je tisto o skrbi za gospodarstvo in posedanju nekoliko zbodlo.

Buccelleni je nepotolažen in neposvetovan zapustil blejski grad in jezdil po odročnih potih na Savo, kjer je imel skoro vse plavže v posesti njegov starejši brat Pavel. Pavel je imel velika železarska podjetja na Savi, na Jesenicah, pri Sv. Križu in v Rovtahn. Njegovi rudarji so ustanovili naselbino, ki je imela toliko prebivalcev, da so že leta 1523. ustanovili zanje na Jesenicah posebno faro, pod katero so spadale tudi okoliške vasi. Na Javorniku je imel fužine in posestva brat Jožef, srednji med njimi. Toda on ni znal gospodariti in zato je njegovo premoženje polagoma prehajalo v roke Pavla in Orfeja, ki sta mu posojala denar.

Orfej je razjahal pred fužino in je vstopil v dolgi, zakajeni prostor. Na nizkem stropu so se poznali dolgi jeziki od dima. Orfej se je začudil, kar se je le mogel. Delavnik je bil, toda v fužinah ni bilo žive duše. Včasih so tu stali v dveh vrstah sajasti možje. Voda jim je gnala mehove in oni so razbijali, tolkli, da je zvenčalo in grmelo, grom kladiv se je mešal s šumom bistre Save. Izpod kladiv so se usipali roji isker po vsej široki kovačnici, pod rokami začrnelih kovačev so pa nastajali železni drogovci, kose, srpi, žage in drugo. To so potem tovarniki od-

našali čez Tolmin na Benečansko, nazaj so pa prinašali belih tolarjev in rumenih cekinov.

Danes pa so bile Fužine čisto prazne. Dolgi prostori so se vrstili drug za drugim, nikjer ni bilo človeka in Orfejeve stopinje so čudno prazno odmevale po kamenitih tleh, grobo nasekanih, da ni drčalo. Kladiva so bila prislonsena ob naklih, na nakovalih je ležal modrikasti železni prah. Voda ni gnala mehov, oglice je bilo črno, mrzlo.

Buccelleni je ta hip začutil, kako prazno je v teh prostorih, ko miruje delo. Razen ob nedeljah in praznikih ni bil vaju tega miru, ker so navadno delali tudi ponoči ob debelih lojevih svečah. Začutil je, da se je navadil pesmi dela, da se mu zdi neskončno lepa in bi ne mogel živeti brez nje. V njem se je še pretakala kri dedova, ki je prišel sem ubogi kovač in se je s silno voljo dokopal do bogastva. Ne, Orfej Buccelleni ne odneha, noče odnehati! V njegovih fužinah ne sme utihniti enakomerni ritem dela, ki ga je slišal že ob rojstvu in ga je poslušal vse življenje, pa se ga še ni naveličal.

(Se nadaljuje.)

ODPORNOST POZIMI

Noge je treba pozimi umivati vsak dan. Če pa to ni mogoče zmerom, si jih je treba obrisati vsak dan s špiritom (žganjem), še boljši pa je arnikov špirit. Čiste noge pozimi so krepkejšje in odpornejše proti hudemu mrazu.

NEČISTA IN OGRČASTA POLT

Umij se s toplo vodo. Vtri v kožo citrusev sok, potem umij z mlačnim mlekom in pusti, da se posuši. To delaj vsak večer, preden greš spat, vsaj en mesec. Zjutraj pa se umij z mlačno vodo. Koža bo postala čista in lepa.

Križanke - uganke

ZLOGOVONICA.

Iz sledečih zlogov

a — ba — bi — ci — čar — če — dan — di
— di — di — e — c — e — e — fek — ga —
got — har — i — i — in — in — ja — ja — ja
— ja — ka — ka — ka — ka — kraj — la —
le — le — le — le — lek — les — li — li
— lo — lom — lu — ma — me — me —
meg — mit — na — nan — nak — no — no
— o — o — o — o — o — o — o — pij — re —
ro — ros — ran — ri — ri — rup — sa — sen
— si — šu — ta — ta — ta — ta — te —
to — ter — til — tro — ton — tus — trak
— ve — ven — ver — vo — vid — zi — ži —
je treba sestaviti 35 besed. Ako bereš začetno
črko vsake posamezne besede od zgoraj navzdol, izveš kaj ti želi »Tovarniški vestnik«.

1. Nekdanja juž-arabska kraljevina.
2. Moška oseba iz Shakespearove žaloigre.
3. Samotar.
4. Vrsta ruske tajne policije.
5. Izredni dan.
6. Srez.
7. † Norveški raziskovalec arktide.
8. Znamka žepnih ur.
9. Mesto v južnem delu naše države.
10. Mamilo.
11. Sodobni dunajski komponist.
12. Znamka gramofonskih plošč.
13. Veleblagovnica.
14. Pritok ruskega veletoka.
15. Obrat pri KID.
16. Grški bog.
17. Rimska palača.
18. Vrsta polizdelka (KID).
19. Vlačilec.
20. Rimski pesnik.
21. Zatvora.
22. Orientalsko ime.
23. Cerkevno opravilo.
24. Kraj pri Kranju.
25. Okuženje.
26. Del naše države.
27. Turški sodnik.
28. Staro ime Slovenije.
29. Italijanski komponist.
30. Grška črka.
31. Medikament.
32. Ostanek pri kostanju.
33. Vodja neuspele ekspedicije.
34. Dozdevnost.
35. Grič pri Beogradu.

O b v e s t i l a

RAZGLAS!

Za mesec januar 1939. se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in praznikih, ki velja za vse družinske člane in zavarovane člane brez razlike na njih bivališče, in sicer:

1. januarja 1939. g. dr. Keržan Bartol
6. januarja 1939. g. dr. Čeh Milan
8. januarja 1939. g. dr. Tancar Avg.
15. januarja 1939. g. dr. Keržan Bartol
22. januarja 1939. g. dr. Čeh Milan
29. januarja 1939. g. dr. Tancar Avg.

PODATKI ZA VSAK DAN

1. Frankiranje pisem:	ista	pošta	v Jugoslaviji	inozemstvo	Italija
Pismo do 20 g teže	din	1,—	1,50	4,—	3,—
" " 50 g "	"	2,—	2,—	6,—	4,50
" " 250 g "	"	3,50	3,50	8,—	6,—
" " 500 g "	"	5,—	5,—	10,—	7,50
" " 1000 g "	"	10,—	10,—	12,—	9,—
Dopisnice	"	1,—	1,—	2,—	1,50
Tiskovine do 50 g teže	"	0,25	0,25	0,50	—
in za vsakih nadaljnjih 50 g še po najtežje sme biti 2 kg	"	0,25	0,25	0,50	—
Vzorci brez vrednosti do 100 g teže	"	0,50	0,50	1,—	—
in za vsakih nadaljnjih 50 g še največja teža 300 g	"	0,25	0,25	0,50	—
Priporočnina še posebej za vse	"	2,—	3,—	4,—	—
Ekspres za vse še posebej	"	2,—	3,—	6,—	—
Ekspres za pakete	"	6,—	6,—	—	—
Povratnica	"	3,—	3,—	3,—	—

2. Pristojbine za pakete v tuzemstvu

do 3 kg	din 6,—	7,—	do din 9,—
od 3 do 5 kg	" 7,—	8,—	" 16,—
" 5 " 7 1/2 kg	" 8,—	12,—	" 22,—
" 7 1/2 do 10 kg	" 12,—	16,—	" 30,—
" 10 do 15 kg	" 16,—	22,—	" 40,—
" 15 " 20 "	" 22,—	30,—	" 50,—
" 20 " 25 "	" 30,—		

Paketna pošta je razdeljena v tri pasove. Najnižja pristojbina pomeni I. pas, najvišja III. pas. Za obsežnejše pakete se računa dvojna pristojbina. Največji paket sme biti 25 kg.

Če napišemo na paket še vrednost, plačamo poleg gornjih pristojbin še sledeči znesek:

do din 100,—	din 1,—
" " 500,—	" 2,—
" " 1000,—	" 5,—
" " 5000,—	" 10,—

potem pa še za vsakih nadaljnjih din 1000,— po din 1,—.

3. Denarne nakaznice

do din 50,—	din 1,50
" " 100,—	" 2,—
" " 250,—	" 3,—
" " 500,—	" 4,—
" " 750,—	" 5,—
" " 1000,—	" 7,—

4. Brzjavke. Vsaka beseda 70 par. Najmanjši znesek din 7,—. Za nujno brzjavko se plača trikratna taksa.

5. Telefon. Lokalni pogovor za 3 minute	din 1,—
Za medkrajevni pogovor za 3 minute	do 25 km din 6,—
" 50 "	" 10,—
" 100 "	" 15,—
" 200 "	" 20,—
" 400 "	" 25,—
" 500 "	" 30,—

Gospodarske novice

Draginja v naših mestih. Indeks cen kaže, da je stabilnost cen precej močna in v teku leta ni bilo znatnih sprememb. Draginja v naših treh glavnih mestih kaže sledeči indeks:

	aprila 1938.	oktobra 1938.
Ljubljana	89,0	88,9
Zagreb	94,1	88,9
Beograd	93,7	94,9

Najdražji je torej še Beograd, Zagreb pa se je malo pocenil.

Madžari so kupili železni rudnik »Mavag«. Ing. Mitrović in drug sta prodala rudnik »Mavag« v vzhodni Srbiji Madžarom. Rudnik dobavlja sedaj le okrog 30 vagonov železne rude dnevno, se bo pa povečal. Za rudnik sta dobila 8 in pol milijonov dinarjev pa gotovo še kako odlikovanje za sijajnega kupca.

Češkoslovaška prodaja pšenično zalogo. Češka je bila prej močno industrijska država. Sedaj so industrijski kraji večinoma odcepljeni. To se pozna najbolj v tem, da Češki ne bo treba več uvažati žita. Sedaj so na Češkem pričeli prodajati tiste zaloge pšenice, ki so jo kupili za primer vojske. Največ teh zalog bo pokupila Nemčija.

»Neue Freie Presse« preneha izhajati. S prvim januarjem preneha izhajati eden največjih evropskih listov »Neue Freie Presse« na Dunaju. Dobro obveščeni krogi pravijo, da mora prenehati radi tega, ker s svojo močno naklado tekmuje listu narodno-socialistične stranke »Völkischer Beobachter« in mu ovira napredek.

Nezaposleni delavci iz Češke Ukrajine dobijo vsi delo v Nemčiji. Te dni je odšlo v Nemčijo nad 2000 nezaposlenih delavcev, katerim je vnaprej oskrbljeno delo.

Češka vojna industrija že dela za Nemčijo. Škodovi zavodi so dobili naročilo 100 vojaških avionov za Nemčijo. Tudi druga državna naročila prihajajo, največ za topove. Ti topovi bodo šli na zapadno mejo. Kje si je

Francija pred nekaj meseci še mislila, da bodo Češke tvornice izdelovale kanone, ki bodo obrnjeni proti njej. Kako se v življenju stvari hitro spreminjajo!

Rokavice za Združene države Amerike. Največ rokavic uvozi v Ameriko Francija. Takoj za njo je Češkoslovaška.

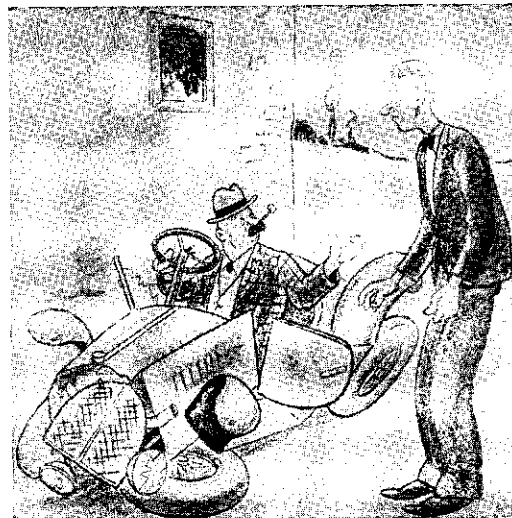
Za dobro voljo

Pariški bulvar se zabava

»Čuj, kaj bi ti dejal, če bi našel v žepu sto frankov?«
»Rekel bi si, da imam na sebi tuj suknjič.«

Zloben natak

»Gospod plačilni, danes bi rad nekaj, česar nimam zmeraj!«
»No, morda možgančke...«

Pa sem ti še posebej rekel, da ne zapiraš tako divje vrat.